

Unge trivsel

År 2008

En undersøgelse med fokus på
seksuelle overgreb og vold
i barndom og tidlig ungdom

Karin Helweg-Larsen
Nina Maria Schütt
Helmer Bøving Larsen

Statens Institut
Folkesundhed
Syddansk Universitet

Statens Institut for Folkesundhed

Syddansk Universitet

København 2009

Forord

Der har inden for de seneste ti år været en forstærket indsats mod seksuelt misbrug af børn og vold mod børn og unge i og uden for familien. Der er etableret hotlines og anden lettilgængelig rådgivning for børn og unge. Kampagner har informeret om børns ret til at sige fra over for uønskede kontakter samt om forældres og andre voksnes forpligtelser til at reagere på mistanke om, at et barn forulempes.

Regeringens handlingsplan 2003 om bekæmpelse af seksuelt misbrug af børn refererede til Statens Institut for Folkesundheds undersøgelse, Unges trivsel år 2002, hvor vi havde spurgt 15-16-årige skoleelever om deres seksuelle erfaringer inden 15års alderen og deres egen vurdering af seksuelle overgreb og vold i og uden for familien. Det var en betragtelig andel af de unge, der havde været udsat for overgreb, og de anbefalede selv mere undervisning i skolen om børns rettigheder og en større respekt for børns grænser for kontakt med voksne.

Der har været behov for igen at kortlægge de unges egne erfaringer som grundlag for en fortsat indsats mod overgreb på børn og unge. Det har været muligt at gennemføre denne landsdækkende undersøgelse blandt 9. klasses elever på grundlag af økonomisk støtte fra Trygfonden, det Kriminalpræventive Råd, Red Barnet og DGI, Dansk Gymnastik- og Idrætsforeninger, som alle takkes.

Men først og fremmest takkes de skoler og ca. 4.000 elever, der har deltaget i undersøgelsen.

Undersøgelsen er planlagt og gennemført i 2008 af sociolog Nina Schütt og speciallæge Karin Helweg-Larsen. Nina Schütt og stud.scient.oecon. Christian Hans Aastrup har sammen varetaget dataoparbejdningen. Dataanalyser og rapporten er udformet i samarbejde med lektor, cand. psych. Helmer B. Larsen, Københavns Universitet.

Henrik Brønnum-Hansen
Forskningsleder

Karin Helweg-Larsen
Projektleder

København; April 2009

Unge trivsel År 2008

En undersøgelse med fokus på seksuelle overgreb og vold i barndom og tidlig ungdom

Karin Helweg-Larsen, Nina Maria Schütt og Helmer Bøving Larsen

Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet
Copyright © Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, København, april 2009.

Gengivelse af uddrag, herunder tabeller, figurer og citater er tilladt med tydelig henvisning.

Print: Reproafdelingen, Københavns Universitet

Trykt udgave:
ISBN 978-87-7899-145-4

Elektronisk ISBN 978-87-7899-146-1

Rapporten kan rekvireres ved henvendelse til
Statens Institut for Folkesundhed
Syddansk Universitet
Øster Farimagsgade 5 A, 2
1399 København K

Tlf.: +45 3920 7777 sif@si-folkesundhed.dk

og downloades fra: www.si-folkesundhed.dk

Indhold

1. Sammenfatning	8
Deltagere	9
Helbred og sundhedsadfærd	10
Psykisk trivsel	10
Ulovlige handlinger og antisocial adfærd	11
Tidlige seksuelle erfaringer	11
Seksuelle overgreb	11
Vold i familien	14
Vold uden for hjemmet	14
Særligt udsatte unge	14
Overgreb og psykiske problemer	15
Belastende oplevelser	15
Forebyggelse	15
Udviklingen i seksuelle overgreb 2002-2008	16
Udviklingen i vold 2002-2008	18
Anbefalinger	18
2. Baggrund	20
3. Undersøgelsens design	23
Etliske og retslige problemstillinger	23
Pilotundersøgelse	25
Design og metode	26
Temaer	28
Seksuelle erfaringer.....	29
Vold i og uden for familien	31
Helbredsproblemer, sundhedsadfærd	31
Psykisk trivsel og modstandskraft	31
Belastende oplevelser.....	34
Familie og hverdag.....	35
4. Deltagende skoler og elever	37
Geografisk dækning	39
Deltagernes køn, alder og herkomst	41
5. Familie, fritid og fritidsaktiviteter	45
Forældre og søskende	45
Familiens socioøkonomi	49
Fortrolighed og samvær i familien	51
Samvær ved måltider.	53
Forældres kendskab til de unges fritidsliv.....	53
Skænderier mellem forældre	55
Alkoholproblemer i familien	55

Familierelaterede risikofaktorer	57
Fritid	59
Fritidsaktiviteter	63
Fritidsaktiviteter i forhold til familiære risici	64
6. Trivsel og sundhedsvaner	65
Selvrapporteret helbred	65
Fravær på grund af sygdom	69
Kroniske helbredsproblemer	69
Sundhedsadfærd	73
Euforiserende stoffer	75
Sundhedsmæssig risikoadfærd	79
7. Seksuelle erfaringer og overgreb	82
Tidlige seksuelle erfaringer	85
Uønskede seksuelle erfaringer med jævnaldrende	89
Umfængel.....	91
De unges egen vurdering i forhold til seksuelt overgreb.....	93
Vold og belønning/betaling.....	95
Krænkeren	97
Sted	99
Alkohol og stoffer	101
Seksuel kontakt med voksne	111
Vold, tvang og trusler.....	113
Karakteren af seksuel kontakt med voksne.....	115
Relation til den voksne og omstændigheder	
8. Uønskede seksuelle oplevelser med jævnaldrende og/eller seksuel kontakt med voksne	120
9. Internetrelaterede seksuelle erfaringer	123
10. Vold i og uden for familien	126
Vold i familien	127
Vold fra forældrene og de unges herkomst.....	131
Familiære faktorer og udsættelse for vold fra forældre	133
Fortrolighed med forældre.....	133
Skænderi mellem forældre.....	135
Unge egen risikoadfærd og udsættelse for vold fra forældre.....	135
Vidne til vold mod forældre	137
Voldsudøver til vold mod mor og far.....	141
Vold mod søskende	143
Vold uden for familien	143
Voldsudøver til vold uden for familien.....	145
Den seneste vold	147

7	Sted for vold og voldsudøver ved seneste vold.....	149
9	Psyktikning af stoffer og alkohol.....	149
3	Risikofaktorer for vold uden for hjemmet	151
4	11. Belastende oplevelser inden for det seneste år	153
5	12. De unges ulovlige handlinger og antisociale adfærd	155
5	13. Særligt udsatte unge	157
9	Risikofaktorer for særligt udsatte unge	157
9	Familiefaktorer	159
3	Økonomi.....	159
75	Alkoholmisbrug i familien	159
79	Forældres kendskab til de unges fritid	159
2	Førtroelighed med mor.....	159
35	De unges egen adfærd	161
39	Venner/omgangskreds	161
91	Egen risikoadfærd.....	161
93	Asocial adfærd.....	161
95	14. Unges psykiske trivsel, sårbarhed og modstandskraft	164
97	SDQ	165
99	Psykisk trivsel belyst ved Christchurchskalaen	169
01	Modificeret Hopkins symptomcheckliste, HSCL25	171
11	15. Udsættelse for seksuelle overgreb og psykiske problemer	178
11	16. Udsættelse for vold og psykiske problemer	183
13	17. Unges viden om forebyggelse af overgreb	188
15	Undervisning i skolen	189
	Mobning	191
20	18. De unges forståelse af spørgsmålene	192
23	19. Referencer	193
26	20. Anvendte spørgeskema	197
27		
131		
33		
133		
135		
135		
137		
141		
143		
145		
145		
147		